

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

RAPORTUL DONAȚIILOR - PERSOANELE CARE POT SOLICITA RAPORTUL DONAȚIILOR ȘI MODUL ÎN CARE OPEREAZĂ¹

Prof. univ. dr. **Ioana NICOLAE**

Abstract

The present study presents the persons who can request the donation report, as well as how it operates – donation report by equivalent or donation report in nature. Donation report by equivalent represents the rule and it can be done by taking over, by imputation or in cash. Donation report in nature consists in the effective return of the donated good to the succession, following the cancellation of the donation.

Keywords: donation report, legal heirs who owe the donation report, donation report by equivalent, donation report in nature.

1. Persoanele care pot cere raportul donațiilor

Potrivit art. 1148 C. civ., dreptul de a cere raportul îl au numai descendenții și soțul supraviețuitor, precum și, pe cale oblică, creditorii personali ai acestora.

Astfel, oricare dintre descendenți, cât și soțul supraviețuitor pot solicita efectuarea raportului donațiilor de care au beneficiat comoștenitorii săi. Pentru a solicita raportul donațiilor trebuie îndeplinite toate condițiile impuse de lege, respectiv : existența unuia sau mai multor descendenți ai defunctului care să vină la moștenirea *ab intestat* în concurs cu soțul supraviețuitor sau existența mai multor descendenți ai defunctului care să vină la moștenirea *ab intestat* în concurs singuri (fără soțul supraviețuitor); moștenitorul obligat la raport să fi acceptat moștenirea

¹ Prezenta parte reprezintă o dezvoltare și adăugire la materialul publicat anterior în lucrarea intitulată *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016.

defunctului; moștenitorul legal al defunctului să aibă și calitatea de donatar (astfel reținem că se cere dubla calitate atât de moștenitor legal cât și de donatar); donația făcută în favoarea soțului supraviețuitor sau a descendenților să nu fi fost scutită de raport; raportul donațiilor poate fi solicitat doar de descendentul/descendenții defunctului și soțul supraviețuitor care au calitatea de moștenitori ai acestuia. Dreptul de a cere raportul donațiilor este un drept individual. Având în vedere că ne aflăm în prezența unui drept individual, donația se va raporta, de principiu, numai în limita drepturilor moștenitorilor nerenunțatori². Dreptul de a cere raportul donațiilor are caracter patrimonial, ceea ce înseamnă că, dacă titularul dreptului a decedat după deschiderea moștenirii, el se va transmite la propriii moștenitori, care urmează să îl exercite.

Noutatea adusă de Codul civil vizează introducerea, între persoanele care pot solicita raportul donațiilor, a creditorilor personali ai descendenților și ai soțului supraviețuitor. Ei pot promova acțiunea oblică, cu respectarea condițiilor de admisibilitate impuse de art. 1560 C. civ. Recunoașterea legitimității creditorilor de a promova o astfel de acțiune are suport în aceea că dreptul de a cere raportul prezintă caracter patrimonial. În concluzie, au calitatea de a cere raportul donațiilor numai descendenții, soțul supraviețuitor și, pe calea acțiunii oblice creditorii personali ai acestora. Obligația raportării este reciprocă și formează latura pasivă a conținutului raporturilor stabilite între descendenții defunctului, în ipoteza în care aceștia vin singuri la moștenire, respectiv a raporturilor stabilite între descendenții defunctului și soțul supraviețuitor, în ipoteza în care aceștia vin împreună la moștenirea defunctului³. Așadar, nu au calitatea de a cere raportul donațiilor creditorii succesiunii (deoarece gajul lor general nu se poate întinde asupra unor bunuri care au ieșit din patrimoniul defunctului) și nici legatarii universali, cu titlu universal sau cu titlu particular (pentru că drepturile lor privesc bunurile care există în patrimoniul succesoral la data deschiderii succesiunii, nu și cele care au format obiectul donațiilor făcute anterior de dispunător).

Donațiile trebuie dovedite de cei care solicită raportul și este de menționat că aceștia, având calitatea de terți față de contractul de donație, vor putea utiliza orice mijloc de probă.

Totodată se impune a preciza că nu este posibil a se renunța la dreptul de a solicita raportul donațiilor anterior deschiderii moștenirii, în acest caz fiind vorba despre un act juridic lovit de nulitate absolută ca act asupra unei moșteniri viitoare.

² Al. Bacaci, Gh. Comăniță, *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 259.

³ Al. Bacaci, Gh. Comăniță, *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 258.

2. Modul cum se realizează raportul donațiilor

Art. 1151 alin. (1) și (2) C. civ. prevede că „raportul se face prin echivalent. Este considerată nescrisă dispoziția care impune donatarului raportul în natură.

Cu toate acestea, donatarul poate efectua raportul în natură dacă la data cererii de raport este încă proprietarul bunului și nu l-a grevat cu o sarcină reală și nici nu l-a dat în locațiune pentru o perioadă mai mare de 3 ani”. Din textul legal indicat rezultă că raportul donațiilor se poate face prin echivalent sau în natură.

Regula o reprezintă raportul în echivalent (atât în privința bunurilor imobile, cât și a celor mobile), iar excepția este raportul în natură. Raportul prin echivalent nu va afecta donația făcută, în sensul că fie ceilalți moștenitori vor prelua bunuri în plus din moștenire față de donatar, fie donatarul va primi mai puțin din moștenire, fie donatarul va fi ținut să aducă la masa succesorală echivalentul valoric al bunului donat⁴. Raportul în natură constă în readucerea efectivă la masa succesorală a bunului donat, urmare a desființării donației.

Potrivit art. 1151 alin. (3) C.civ., „raportul prin echivalent se poate realiza prin preluare, prin imputație sau în bani”. Prin urmare, raportul prin echivalent se realizează în următoarele modalități:

a) *raportul prin preluare* [art. 1151 alin. (4) C.civ.] se realizează prin luarea din masa succesorală de către moștenitorii îndreptățiți la raport a unor bunuri, pe cât posibil de aceeași natură și calitate cu cele care au format obiectul donației, ținând seama de cotele succesoriale ale fiecăruia. Raportul prin preluare se poate realiza dacă în masa succesorală sunt bunuri de aceeași natură și calitate. Astfel, dacă defunctul a donat fiicei sale un teren, iar aceasta vine în concurs cu fiul defunctului, acesta din urmă va prelua cu prioritate (dacă există) din masa succesorală tot un teren;

b) *raportul prin imputație* [art. 1151 alin. (5) C.civ.] presupune că valoarea donației se scade din partea cuvenită moștenitorului obligat la raport. În general, raportul prin imputație se face în situația în care obiectul donației a fost o sumă de bani și, în acest caz, cel obligat la raport va lua mai puțin din partea sa de numerar, respectiv mai puțin cu valoarea donației. În cazul în care valoarea donației depășește suma cuvenită acestuia, ceilalți comoștenitori vor putea lua din masa succesorală alte bunuri. Astfel, dacă fiul defunctului a primit o donație, valoarea acestei donații se scade din partea sa, el urmând a mai primi din restul masei succesoriale numai diferența dintre donație și valoarea părții sale din moștenire;

c) *raportul în bani* [art. 1151 alin. (6) C.civ.] presupune că cel obligat la raport va depune la dispoziția celorlalți moștenitori o sumă de bani care reprezintă diferența dintre valoarea bunului donat și partea din această valoare ce corespunde cotei sale succesoriale. Raportul în bani este uzitat în situația în care bunurile existente în cadrul masei succesoriale sunt insuficiente pentru a se efectua raportul prin

⁴ J. Kocis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 247.

preluare sau prin imputație. Astfel, dacă defunctul a donat fiicei sale un imobil, aceasta va putea păstra imobilul donat în natură, însă va trebui să pună la dispoziția celorlalți moștenitori a sumă de bani ce reprezintă diferența dintre donație și valoarea părții sale din moștenire.

În ceea ce privește raportul în natură este de precizat că acesta se poate face doar dacă donatarul optează în acest sens, respectiv dorește să reîntregească masa succesorală în natură, lucru care se poate întâmpla doar ulterior deschiderii moștenirii defunctului. Așa cum rezultă din textul art. 1151 alin.2 C. civ., donatarul poate opta pentru raportul în natură dacă la data cererii de raport este încă proprietarul bunului și nu l-a grevat cu o sarcină reală și nici nu l-a dat în locațiune pentru o perioadă mai mare de 3 ani. În concluzie, dacă donatarul optează pentru raportul în natură și sunt îndeplinite cerințele anterior menționate, bunul se va reîntoarce în patrimoniul lui *de cuius*.

3. Concluzii

Prezentul studiu și-a propus să prezinte persoanele care pot cere raportul donațiilor, precum și modul în care se realizează raportul donațiilor, respectiv raportul prin echivalent sau în natură. Raportul prin echivalent, care reprezintă regula, se poate realiza prin preluare, prin imputație sau în bani. Raportul în natură constă în readucerea efectivă la masa succesorală a bunului donat, urmare a desființării donației.

Bibliografie:

1. Bacaci Al., Comăniță Gh., *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013;
2. G. Boroi G., Anghelescu C.A., Nicolae I., *Fișe de drept civil*, Ediția a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022;
3. Kocis J., Vasilescu P., *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
4. Nicolae I., *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016.